

Justitiedepartementet

2024-05-07

REMISSVAR

Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. (SOU 2024:15)

Ert dnr Ju2024/00372

Sveriges universitetslärare och forskare, SULF, har givits möjlighet att lämna remissvar på ovanstående utredning.

SULF svarar med utgångspunkt från att vi organiserar lärare, forskare och doktorander och fokuserar därför på den del av utredningen som påverkar dessa grupper och därmed på den del av utredningen som handlar om att främja högkvalificerad arbetskraftsinvandring.

Inledningsvis vill vi dock framhålla att förslaget om att införa ett lönekrav som motsvarar medianlönen är främmande i den svenska modellen och att det i praktiken innebär en lagstiftad minimilön. Därutöver kommer det försvåra kompetensförsörjningen i en tid där det finns ett stort behov av arbetskraft inom många sektorer tillsammans med att det nu är ett lågt barnafödande i Sverige. Utredningen föreslår förvisso utrymme för undantag men SULF anser inte att det är tillräckligt och dessutom att ett sådant system kommer bli krångligt och svårt att tillämpa.

Förbundets utgångspunkt är att lön och andra villkor bäst regleras i kollektivavtal mellan parterna på arbetsmarknaden. Det förefaller motsägelsefullt att det i Sverige finns en bred politisk enighet om att EU inte ska införa minimilöner samtidigt som man nationellt verkar för detsamma genom att införa ett lönekrav för arbetskraftsinvandring som går utöver de villkor parterna kommit överens om.

Mot denna bakgrund **avstyrker** SULF alla förslag utredningen lägger fram vad gäller ett minsta lönekrav och förordar en återgång till den ordning som tidigare gällde, det vill säga att det ska räcka med att villkoren i kollektivavtal eller motsvarande är uppfyllda. Detta oaktat att merparten av våra medlemmar inte berörs då de flesta har uppehållstillstånd för forskarstudier eller forskning. Dock kan de senare i sin karriär komma att beröras om de söker annat arbete.

Utredningen föreslår att möjligheten till spårbyte avskaffas (8.4). SULF vill i den delen påtala att det finns asylsökande som tillhör gruppen högkvalificerad arbetskraft och att det bland dessa också finns personer som är behöriga för att antas till forskarutbildning eller som har redan har doktorsexamen. Det behöver närmare utredas

hur möjligheten ser ut när det gäller att byta spår från att vara asylsökande till att söka uppehållstillstånd för studier eller forskning. Givet regeringens ambition att öka Sveriges attraktionskraft och behålla fler doktorander och forskare (se t.ex. utredningen "Förbättrade förutsättningar för utländska doktorander och forskare att verka i Sverige och säkrare bedömningar av uppehållstillstånd för studier", Ju 2024:C) är det angeläget att sådana möjligheter till spårbyte finns.

Vad gäller ovanstående frågor hänvisar vi i övrigt till Saco:s remissvar som SULF står bakom.

Åtgärder för att främja invandring av högkvalificerad arbetskraft

SULF väljer att fokusera på denna del i utredningen då den är mest relevant för våra medlemmar. Doktorander och forskare tillhör de allra mest kvalificerade på svensk arbetsmarknad. SULF ser därför positivt på att utredningen lagt ett antal förslag som kommer underlätta för dessa grupper att stanna i Sverige och bidra med sin unika kompetens. I övrigt ser vi inte att utredningens förslag kommer att underlätta för högkvalificerad arbetskraftsinvandring.

Med det sagt behövs många andra åtgärder för att göra Sverige mer attraktivt både när det gäller att locka fler att komma till Sverige för att doktorera eller bedriva forskning och för att få fler att välja att stanna kvar i Sverige. SULF välkomnar därför att regeringen vid sidan om denna utredning, som nämns ovan, har initierat en annan utredning med fokus på regelverket för dessa grupper.

Utredningens förslag

12.5.3. Huvudregeln att en familjemedlem till en forskare, EU-blåkortsinnehavare eller ICT-tillståndsinnehavare ska ha ansökt om och beviljats uppehållstillstånd före inresan i landet ska inte gälla om familjemedlemmen är ett barn som har fötts i Sverige och den person som barnet har anknytning till är förälder till barnet och sammanbor med barnet i Sverige.

SULF tillstyrker förslaget, men anser att det är angeläget att det träder i kraft tidigare än 1 juni 2025. Det problem som utredningen lyfter fram är välkänt för förbundet och något vi påtalat under lång tid. Det är därför högst välkommet att utredningen lägger fram detta förslag. Att familjer som har dessa uppehållstillstånd, till skillnad från alla andra föräldrar med uppehållstillstånd, ska tvingas lämna Sverige för att lämna in en ansökan om uppehållstillstånd för att barn som fötts i Sverige kan rimligen inte vara något annat än ett förbiseende i lagstiftningsarbetet. Förutom att det rent allmänt är helt orimligt riskerar det också leda till att forskare måste göra ett avbrott i sitt arbete i Sverige för att resa utomlands och där vänta på att Migrationsverket handlägger en ansökan vilket kan ta lång tid. Det innebär inte bara ett problem för individen utan även för det lärosäte eller annan huvudman man arbetar för. Det finns vidare en risk för att forskare för all framtid väljer att lämna landet på grund av nuvarande regelverk. Det kan tilläggas att problemen är extra stora om man måste resa till ett land där Sverige inte har någon ambassad eller inte kan hantera ansökningar om uppehållstillstånd.

Givet att detta problem är ständigt pågående och att utredningens förslag är okomplicerat att införa och inte kan medföra några kostnader, utan snarare besparingar genom att hanteringen förenklas, anser SULF att man bör bryta ut detta förslag och låta

det träda i kraft så snart som möjligt. Eftersom problemet även rör blåkortsinnehavare kan det med fördel inkluderas i genomförandet av det nya blåkortsdirektivet (Ds 2023:6) som enligt förslaget skulle ha trätt i kraft i november 2023 men där ingen proposition ännu tycks ha lagts fram för det fall den processen går snabbare fram.

SULF bedömer att förslaget också är positivt ur jämställdhetssynpunkt. Idag tvingas en förälder åka utomlands med ett nyfött barn för att söka uppehållstillstånd. I väntan på beslut måste föräldern också stanna kvar utomlands en tid innan det går att återvända till Sverige. Av naturliga skäl är det betydligt mer sannolikt att det är barnets mor som kommer att göra den resan oavsett om kvinnan själv är den som har uppehållstillstånd som forskare eller är medföljande till en forskare. Det innebär ett avbrott i karriären som kan bli längre än den föräldraledighet man annars hade planerat. Män som har uppehållstillstånd för forskning och som får barn i Sverige kan således i större utsträckning än kvinnor fortsätta arbeta i samma situation.

Utredningens förslag åtgärdar det problem som finns för barn som föds i Sverige. SULF har dock identifierat fler andra situationer där det finns luckor i regelverket vad gäller möjligheten att ansöka om byte av uppehållstillstånd från Sverige både vad gäller forskare och doktorander samt inte minst för medföljande familjemedlemmar. Således återstår ett antal frågor att lösa i den delen för att inte riskera att fler ska lämna Sverige på grund av ett stelbent regelverk.

12.5.4. En utlänning som har ett uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet efter slutförd forskning eller efter slutförda studier ska få ansöka om och beviljas ett uppehållstillstånd för forskning eller för studier på forskarnivå inifrån landet.

SULF tillstyrker förslaget, men anser att det är angeläget att det träder i kraft tidigare än 1 juni 2025. Även detta problem har uppmärksammats av oss och andra under lång tid. Det är paradoxalt att den som har avlagt examen på forskarnivå eller har avslutat forskning i Sverige och därefter fått ett uppehållstillstånd för att söka arbete inte får ansöka om ett uppehållstillstånd för forskning då arbete med forskning är det naturliga för deras fortsatta karriär. På motsvarande sätt är det rimligt att den som avlagt examen inom högre utbildning kan ansöka om ett uppehållstillstånd för forskarstudier. På samma sätt som vad gäller förslaget under 12.5.3. är detta ett problem som ständigt pågår och som riskerar leda till att högt kvalificerade forskare och studenter lämnar Sverige enbart på grund av den formella brist som idag råder. Inte heller detta förslag är förenat med kostnader eller praktiska problem. Därför anser SULF att det bör träda i kraft tidigare än föreslaget.

12.5.5. En utlänning som har ett uppehållstillstånd för forskning, forskning vid rörlighet för längre vistelse, studier inom högre utbildning, praktik med anknytning till högre utbildning eller ett uppehållstillstånd för att söka arbete eller undersöka förutsättningarna för att bedriva näringsverksamhet efter slutförd forskning eller slutförda studier och som ansöker om ett arbetstillstånd ska undantas från lönekravet för arbetstillstånd. För att en utlänning som har ett uppehållstillstånd för studier inom högre utbildning ska få undantas ska det krävas att utlänningen har slutfört en högskoleutbildning som avser studier som motsvarar minst två terminer och att utlänningen har ett examensbevis eller utbildningsbevis som avser den slutförda utbildningen. För dessa utlänningar ska i stället för lönekravet gälla att lönen minst ska uppgå till den lägsta månadslön som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

SULF tillstyrker förslaget men anser att något lönekrav inte ska införas för arbetskraftsinvandring. Som anføres i inledningen anser vi att ett lönekrav äventyrar den svenska modellen och att det försvårar kompetensförsörjningen. Om förslaget om lönekrav ändå genomförs ser vi positivt på det undantag utredningen föreslår.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Sanna Wolk'.

Sanna Wolk
Förbundsordförande

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Robert Andersson'.

Robert Andersson
Förhandlingschef